

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากนโยบายของรัฐบาล ที่ได้ตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 สำหรับเป็นแหล่งทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นการกระจายอำนาจให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองได้พัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการเงิน โดยชุมชนเอง เพื่อเข้าสู่ระบบการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ตลอดจนการกระจายโอกาสให้คนจนได้เข้าหาแหล่งทุน เข้าหาแหล่งความรู้ได้ร่วมคิดร่วมทำด้วยภูมิปัญญาของตนเอง

การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ผ่านมาผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจเป็นอย่างมาก จากรายงานผลการชำระหนี้เงินกู้สูงถึงร้อยละ 93.85 (สรุปผลประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ครั้งที่ 12/2548 วันที่ 27 พฤษภาคม 2548) ทำให้เกิดความมั่นใจที่พัฒนากองทุนเข้าสู่การเป็นสถาบันการเงิน

ซึ่งในการกำหนดนโยบายก่อนหน้านี้ รัฐบาลได้ให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารกรุงไทย และธนาคารออมสิน พัฒนากองทุนหมู่บ้านฯ ที่มีความพร้อมในการจัดตั้งเป็นธนาคารหมู่บ้านให้ดำเนินการได้เลย และต่อมาจะด้วยเกรงว่าจะเกิดปัญหาขึ้นมา จึงปรับเป้าหมายใหม่เป็นขั้นตอนโดยพัฒนากองทุนให้เป็นนิติบุคคลตาม พ.ร.บ. กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ 2547 ก่อนแล้วพัฒนาเป็นสถาบันการเงิน เป็นการพัฒนาที่เป็นขั้นตอนค่อยก้าวไปอย่างระมัดระวังนั่นเอง และธนาคารหมู่บ้านแห่งแรกของประเทศไทยที่พัฒนาจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็ได้รับอนุมัติให้เปิด ณ บ้านป่าไผ่กลาง หมู่ที่ 7 ตำบลแซ่ซ่าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2547 โดยนายสุวิทย์ คุณกิตติ รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีธนาคารออมสินเป็นผู้สนับสนุนให้คำแนะนำปรึกษาการดำเนินการ

ธนาคารหมู่บ้านจะเป็นกระบวนการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนจริงหรือไม่ เป็นกระบวนการที่จะให้ชุมชนเกิดจิตสำนึก เป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตน เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจริงหรือ และท้ายสุดจะเป็นแหล่งทุนของชุมชนที่ยั่งยืน และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ฐานราก ทำให้คนในชุมชนมีชีวิตที่ดีขึ้นอย่างไร ทั้งหลายเหล่านี้จะต้องมีคำตอบ

ดังนั้น การศึกษาเรื่อง การประเมินผลการดำเนินงาน โครงการธนาคารหมู่บ้านจึงสนใจ จะศึกษาความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชน รูปแบบกระบวนการบริหารจัดการธนาคารหมู่บ้าน ปัญหา อุปสรรค ผลสัมฤทธิ์ความพึงพอใจของสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อจะได้นำเสนอต่อสาธารณชน โดยเฉพาะ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการเป็นธนาคารหมู่บ้านหรือ สถาบันการเงินของชุมชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานธนาคารหมู่บ้านป่าไผ่กลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัด เชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานธนาคารหมู่บ้านป่าไผ่กลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานธนาคารหมู่บ้าน ป่าไผ่กลาง อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานธนาคาร หมู่บ้าน ได้นำไปปรับปรุงและกำหนดแนวทางดำเนินงานให้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษาครั้งนี้มุ่งประเมินผลการดำเนินงาน โครงการธนาคารหมู่บ้านเฉพาะในพื้นที่ บ้านป่าไผ่กลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือน กรกฎาคม 2550 ถึง มกราคม 2551

1.5 นิยามศัพท์ทั่วไป

ธนาคารหมู่บ้านป่าไผ่กลาง หมายถึง ธนาคารหมู่บ้าน ที่ดำเนินการและมีที่ทำการตั้งอยู่ ณ บ้านป่าไผ่กลาง หมู่ที่ 7 ตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น

ธนาคารหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อมในการยกฐานะเป็นสถาบัน การเงิน และได้ดำเนินงานกิจการธนาคารหมู่บ้านขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือพาไปสู่การเชื่อมประสาน นโยบายอื่นๆ และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารเงินกองทุนชุมชน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายถึง กองทุนในระดับชาติที่จัดสรรกองทุนให้ หมู่บ้าน ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และชุมชนเมืองตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการ กำหนดแห่งละ 1 ล้านบาท

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หรือ สทพ. หมายถึง หน่วยงานของ รัฐบาลที่ขึ้นตรงกับสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่งานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

1.6 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิก หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนภาระหนี้สิน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน หมายถึง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับหลักการ และการดำเนินงานของธนาคารหมู่บ้าน ประกอบด้วย

1. ด้านสิทธิประโยชน์
2. ด้านการบริหาร
3. ด้านการให้บริการ

ผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลลัพธ์อันเกิดจากการดำเนินงานธนาคารหมู่บ้านซึ่งประเมิน โดยสมาชิกพิจารณาจาก

1. ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริการ หมายถึง ความรู้สึกในด้านบวก และด้านลบ ของสมาชิกต่อธนาคารหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ขั้นตอนการสมัคร การขอกู้เงิน การก่อตั้งแกนนำ กลุ่ม การให้ความรู้เกี่ยวกับธนาคารหมู่บ้าน การติดตามดูแล การให้คำแนะนำ แก้ไขปัญหาโดยมีการ พิจารณาคะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจ 5 ระดับ

2. ประสิทธิภาพของธนาคารหมู่บ้าน หมายถึง การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของธนาคาร หมู่บ้านที่กำหนดไว้ พิจารณาจาก ปริมาณเงินออมมากขึ้น ปริมาณรายได้มากขึ้น ชำระหนี้ตามกำหนด ภาระหนี้้นอกระบบน้อยลง การมีอาชีพและการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์

1.7 สมมุติฐาน

1. ผลการบริหารจัดการ โครงการธนาคารหมู่บ้านป่าไผ่กลาง หมู่ที่ 7 อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับดีขึ้นไป

2. ความคิดเห็นของสมาชิกธนาคารเกี่ยวกับหลักการและการดำเนินงานธนาคารหมู่บ้านมี อิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการ โครงการธนาคารหมู่บ้านป่าไผ่กลาง หมู่ที่ 7 อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่